

Competentiegericht beoordelen

Beoordelen vormt een integraal onderdeel van het onderwijs. In theorie lijkt het dan ook een eenvoudige kwestie. Onderwijs is een doelgerichte activiteit en daarom moet aan het eind ook nagegaan worden of het doel daadwerkelijk bereikt is. In de regel bestaat het beoordelingsproces uit twee stappen.

Eerst moet worden vastgesteld wat de studenten van het onderwijs hebben opgestoken en vervolgens moet worden vastgesteld of dat als voldoende kan worden gekwalificeerd. Het gaat dus enerzijds om een meting en anderzijds om een waardering. De meting is feitelijk de toetsing en moet ruim worden opgevat: schriftelijke toetsen, mondeling tentamens, werkstukken, producten, uitvoeringen en dergelijke. Kortom: alles wat studenten produceren of laten zien naar aanleiding van een opdracht. De waardering wordt meestal uitgedrukt in termen van voldoende of onvoldoende, waarbij verschillende schalen in gebruik zijn. In theorie vormt de beoordeling het sluitstuk van een onderwijseenheid.

In de praktijk van het onderwijs wordt er feitelijk continue beoordeeld. Dat geschiedt dan in de vorm van tussentijdse feedback.

Objectief beoordelen

Objectief beoordelen door mensen is een paradox: het oordeel van een mens is per definitie subjectief. Het streven is dan ook om zo objectief mogelijke uitspraken te doen, gegeven de omstandigheden. Intersubjectiviteit (het oordeel van verschillende mensen) lijkt objectief beoordelen nog het meest te benaderen. Daar dat niet altijd mogelijk is, maar het desondanks van de leidinggevende wel gevraagd wordt zo objectief mogelijk te beoordelen, zijn er methoden ontwikkeld om tot een zo objectief mogelijk oordeel te komen. Het streven is dan om een beoordelaar via een bepaalde methode tot een beoordeling te laten komen, op zodanige wijze dat het eigenlijk niet uitmaakt welke persoon de beoordelaar is, omdat iedereen via die gehanteerde methode tot hetzelfde 'objectieve' oordeel zou komen. De methoden richten zich dan niet zozeer op het uiteindelijke oordeel, maar juist op de oordeelsvorming, kortom op de waarneming van datgene wat aan het oordeel ten grondslag ligt: het functioneren, het vertoonde gedrag en de gevolgen daarvan. Door de waarneming van de beoordelaar te objectiveren met behulp van tevoren vastgestelde en gedefinieerde criteria kan men op een efficiënte en effectieve manier tot een 'objectief' oordeel komen.

Criteria

Op het moment dat we uitspraken willen doen over hoe iemand op dit moment functioneert of in de afgelopen periode gefunctioneerd heeft, kan dat door een algemeen oordeel te vellen. Men kan bijvoorbeeld zeggen dat een persoon zeer goed, goed, redelijk enz. heeft gefunctioneerd. Wanneer we echter een meer objectief oordeel willen vellen dan zijn we genoodzaakt het besluit voor andere mensen inzichtelijk te maken; dit betekent dat het oordeel onderbouwd moet worden met algemeen geaccepteerde argumenten. Criteria kunnen worden opgevat als een categorie van bepaald gedrag dat een persoon kan vertonen. Vervolgens wordt er een maat aangegeven in de beoordelingscriteria en de beoordelingsschaal en de cesuur die is vastgesteld. De beoordelingsdriehoek omvat de criteria (indicatoren/ competenties/ bekwaamheidsgebieden), de bewijzen en het te meten gedrag.

